

alatt igyekezzetek megművelni minden talpalatnyi földet; s munkátokon itt és verejtéketeken odahaza légyen a mi egy igaz élő Istenünknek megszentelő áldása!

Isten hozott! — Ő vezéreljen, dolgaitok végeztével, vissza az édes szülőföldre, amelynek templomában szeressétek az egész anyaszentegyházat, szorgalmatos népében pedig áldjátok az oszthatatlan, szent magyar Hazát.

A mélység élettörvénye.

Népfőiskolai tanfolyamot megnyitó beszéd 1942. február 22-én

Mondotta: **Simén Dániel.**

Felolvasandó Lk. V. 1--11. v.

Alapige Lk. V. 4. v. „Evezz a mélyre...!”

A felolvasott bibliai rész a szószékről nézve olyan, mint egy tavaszi álom, tele színnel, költészettel és csodával. Máté és Márk evangélista prózai halásztörténete, mely keretül szolgált a tanítványok elhívásához, Lukácsnál kibővül, mondhatjuk át-lényegül, mint ihletett művész kezében a nyers anyag s a képzelet megszépítő lencséjén keresztül csodává magasztosul. Jézus és Péter áll a csoda központjában, mint tölgy és belékapaszkodó remegő repkény, Péter, kinek repkénysorsú élete a leghívebben, legforróbban és legbensőségesebben fonódott a Mester rendkívüli élete köré. S hacsak azt a mozzanatot emeljük ki a leírásból, akkor is lehetetlen észre nem vennünk, hogy itt későbbi idők próbálnak igazolni korábbi eseményeket, de úgy mintha szemtanúi lettek volna az eseményeknek. Lukács evangéliumának írója minden bizonnyal ismerte Jézus és a tanítványok bensőséges viszonyát vagy adatai alapján elképzelte azt s csak azután fogott hozzá a fenti rész rögzítéséhez, amolyan magá is csodásnak nevezett.

A kérdés, hogy valóban csoda történt-e a Genezáret partján, sok kiváló elmét foglalkoztatott, legalább is annyit, amennyit korunknak bármelyik izgató tudományos kérdése foglalkoztat az atomok titokzatos világától a ragyogó csillagokig. Abban mind megegyeztek, hogy a történet leírása jóval a Jézus utáni korban született, gazdag jelképes jelentőséggel. De a jelképes jelentőségre nézve a felfogások különbözők. Né-

melyek szerint Péter egyszerű tóparti látomásáról van szó, amikor is ő felfedezi, hogy Jézus megváltó tanításainak át kell csapnia a tanítványok szűk körén, mélyebbre kell jutnia, erőteljesebb és szélesebb hullámokat kell vetnie a világ lelkében, mert az Evangélium nem a partotmosó el-eltűnő és felbukkanó habok meséje, hanem a mélységek megrendítő üzenete. Mely üzen a mélynek... Viszont mások szerint a zsidó és pogány kereszténységnek egyik égető kérdésével állunk itt szemben. Közismert, hogy Péter eleinte a zsidó keresztények között tevékenykedett, az első keresztény gyülekezetet Jeruzsálemben alapítja meg, de idővel beléje döbben Jézus üzenete s ő felismeri, hogy a gazdagabb ember-halászathoz mélyebbre kell vetnie a hálót s elindul a pogány lelkek tanítványává tevésének útján.

Bármint is álljon a dolog, egy bizonyos Testvéreim! s ez pedig az, hogy a felolvasott bibliai részben a sok szín alatt egy nagy élettörvény húzódik meg, amelyet *a mélység élettörvényének nevezhetünk*. A felolvasott alapige tehát nemcsak egy alkalmi szólam, nem egy tűnő figyelmeztetés, mit Jézus intéz Péterhez, hanem évezredek süritett bölcsessége s e bölcsesség kristály-tiszta ragyogása arany keretbe foglalva. Nem a csoda, ami elkápráztat, hanem a látás mélysége, nem a szín, ami magával ragad, elbájol, hanem a lélek, amely fölfedi a nagy titkokat.

„*Evezz a mélyre!*“ Ugy hangzik e parancs, mint édesanyád féltő intelme valahányszor búcsut vesz tőled s búcsu-csókjában arra int, hogy kerüld a rosszat s törekedj a jóra. Kerüld a felszínt, mert a sekélyes lélek hasonlóan a sekélyes tengerhez tele van veszedelmet rejtő, apró zátonnyal, amelyekben törbe hullsz, végzetes hajótörést szenvedhet életed legdrágább kincse: *a becsületed*. Kerüld a felszínt, mert a felszínes lélek, mint a kiapadt vagy lecsapolt tó maradék vize posványos, fertőző méreggá válik s lassan megöli friss forrásra szomjazó testedet, lelkedet. Kerüld a felszínt, mert a felszínes lélek, akárcsak a töretlen útszél nem képes befogadni a szépség, jószág és igazság magvait s e magok, amiket jó kedvében szórt az égi Magvető kiégnék a nap hevében, elsodortatnak a forgó szelek szárnyán, vagy zsákmányai lesznek kósza, kapzsi madár seregnek.

„*Evezz a mélyre!*“ -- *mert a mélyben találsz meg az igazi*

értéket. A gyöngyhalász a mélybe száll, mert jól tudja, hogy a kagyló szenvedése s a mélység titokzatos világa együtt termeli ki a legdrágább gyöngyszemet. A földműves a mélyre szánt, ha dús termést akar, hogy az édes anyaföld termő talajából s a nap forró csókjának ölelkezéséből százszor és ezerszer annyit hozhasson elő.

„Evezz a mélyre“, mert a mélyben van a megtartó erő. Az okos építész mélyre veti a fundamentumot. Hasonlatos ő a bibliai bölcs emberhez, ki kősziklára épít. Jöhetnek a szelek, a viharok, rohanhat az árvíz, a mély fundamentumú ház nem rendül meg soha: A tapasztalt tengerész szintén mélyre engedi hajójának horgonyát s amíg körülte zúg, bömböl a haragos tenger, a mélység, mint valami titokzatos isteni tenyér, méltóságteljesen himbálja a törékeny emberi alkotást.

„Evezz a mélyre“, mert csak a mélyből újul meg az élet. Testednek sok százezer apró véresejtje a megfoghatatlan mélységekben születik, hogy naponkint újraszülethess frissen és jó egészségben, hogy a káros anyagokat kiküszöbölje, elhaló véresejtjeid utánpótlásáról gondoskodjék s napi munkádhoz eléggé meg nem hálálható testi és lelki erőt szolgáltatasson. A legszentebb teremtés; a gyermek születése is a mélységek munkájának eredménye. Amint Isten teremtő gondolata elindul, a csókban, könnyben, vérben és ölelésben fogamzott gyermek megmozdul az édesanya szíve alatt s jelzi, hogy hozza a mélységek csodás üzenetét. A mag csak úgy pattan csirába, ha a mélységek álmai szunnyadnak benne s a fa csak úgy virul ki tavaszszal, ha gyökerével a mélységek újélet-adó ölelését érzi.

S mindez vonatkozik a lélek világára is Testvéreim! A könny csak akkor szép és boldogságot hirdető, ha a mélységekben fakad, ha benne ragyog való életed minden öröme, mámorra vagy ha benne remeg minden bánatod. A könny csak akkor igazi, ha az a lelkednek tükre. Te már bizonyára hallottál krokodilus könnyekről!? Testvérem! ezek az alakoskodó, hamis lélek hazug gyöngyei, kerüld ezeket! Csak az igaz könnyeket szeresd, mert azok a mélységekhez vezetnek... *A jellem* csak akkor szilárd, ha a mélységből fejlődik ki. Hallottatok ugye nádszál jellemekről, kiket ide-oda hajt a sors szele? Milyen szomorú látványok ők! A huszonkét esztendő s rabság alatt gyászmagyaroknak neveztük őket s jobban sajnáltuk,

mint megvetettük... A *jóság* csak akkor meleg, ha a mélységekben születik, amikor a szív jobban örül annak ha ad, mintha kap, s kincseket osztogat, de nem tékozol... A *hit* csak úgy tud hegyeket mozgatni, a *remény* csak akkor nem szégyenít meg, ha a lélek mélyébe gyökerezik... A szeretet csak akkor megértő és mindent megbocsátó, ha a mélység üzenetét hozza magával...

„Evezz a mélyre!“ mert isteni törvénye ez a te emberi életednek, de sorstörvénye magyar mivoltodnak is. Évezredekben át a mélység őrizte meg benned az *érték-magyarságot*, ez volt a te megtartó erőd s nemzeted ebből merítette a megújulást. A mélységből, amelyben Isten, mint égi harmatban tisztogatta, széppé tette a te magyar lelkedet. Így vált időfelettivé, halhatatlanná ez a lélek, így érte el a krisztusi mélységeket, de egyben így lett örök testamentuma, figyelmeztetője s ha kellett, tilalomfája a te magyar jövődnek. Mult és jövő határmesgyéjén állva, kötelességünk megvizsgálni, hogy mit mentett át számunkra a mély magyarságunk s milyen feladatok és kötelességeket ró a vállunkra.

Mély magyarság! missziós csengése van e szónak s időfeletti, örök magyarságot jelent, nem testiekben, hanem lelkiekben. Természettudósok, kik megilletődve jártak az ősz magyarok nyomában, leírják, hogy a volgamenti kirgiz pusztaságon, hol nyaranta csaknem minden kiég, májusban a legcsodálatosabb „tulipán erdőkre“ bukkan az ember. Évezredekkel ezelőtt a volgai magyar lovas néptörzsével együtt gyakran volt illetett megbámulója ez isteni csodának, melyet áhítatos rajongással örköre a szívére vésett és hűségesen megőrzött. S amikor itt az új hazában újra találkozott ez „álomvirággal“, mint írni tudó gyermek a saját nevét, tulipánmotivumos lelkét mindenbe belevéste, faragta, varrta, festette. Székely kapuján, hol áldás kíséri a bemenőt s békeség a távozót, járomfáján, kaszanyelén, párnáján, hol álmaik szövői, zsebkendőjén, hová könnyeit hullatja, függönyén, mely bánatát eltakarja a külvilág elől, mindenütt megtalálod ezt a sajátos énjéből fakadó szépség-motivumot. S dalaiban, ezekben az édesen fájó magyar gyöngyszemekben s balladáiban, melyek két-három vonásban tragédiába sűrített életét adják, szintén megmaradt örök magyarnak. Sokféle művészet ostro-

molta lelke kapuját, de ő, mint szegény csipkerózsa, csak a saját szépségére nyílt fel. Számtalan vérkeveredésen esett át, test szerinti mivoltát alig rajzolhatod meg, de lelke érintetlen maradt dalaiban és balladáiban, sőt ősi vallásosságában is. A puszták végtelenjét járó magyar lelke elszakíthatatlanul egybeforrott a végtelen, de egyedülvaló Istennel, kiben sorsszerűen feloldódott az ő élete. A szentistváni kereszténység szentháromsága lelki egyensúlyát megzavarta egy kissé, de a Dávid Ferenc tiszta evangéliuma, az unitárius vallás fenntartó tanításai visszavezették természetes önmagához. Milyen boldogság volt szemlélni ennek a magyar kereszténységnek futótűzszerű terjedését és meggyökerezését e bércecs-völgyes hazában, ahol évezredes magyar álmok és krisztusi tiszta igazságok ölelkeztek, hogy boldoggá tegyék ezt a népet.

„Evezd a mélyre“, mert a mély magyarságban találsz meg szépet álmodó, búsan vigadó, balladát termő magyarságnak és tiszta istenhitet valló kereszténységnek örök forrását. De a sok csillogó érték mellett itt találsz meg a magyar bánat sok rejtélyét is. Fény és árnyék itt változtatják egymást s szükséges nekünk megismernünk mindakettőt.

Testvéreim! Harminc négy székely fiú ül ősi templomunk megszentelt padsoraiban. Az első népfőiskolás fecskeraj. Ha símogató tekintetünk meghatódva rájuk esik, azt látjuk, hogy viruló fiatal arcukon csattan a piros egészség, szemükből kiragyo-g a hit, acélos karjukban szunnyad az ősi erő s ez minket végtelen boldogsággal tölt el. Kimondhatatlanul örülünk, de örömlünkben sem szabad megféledeknünk arról, hogy a föld, a hajlék és a falu, amely a mi drága fiainkat szülte golgotás keresztthordozásnak, mérhetetlen megpróbáltatásnak, elmara-dottságnak, bánatnak és keserűségnek is a hazája. A sok szín mellett ott van az árnyék is s nekünk nem szabad a felszínen tovasíklanunk, a mélybe kell szállnunk, hogy felvehessük a harcot népünk testet és lelket ölé árny-világával. Mindenek előtt a lelkünket kell felráznunk, hogy a lélek elindulhasson népetmentő diadalmas útján. Néhány évvel ezelőtt, mint lupényi lelkésznek szívbemarkoló élményben volt részem, amikor az egyik mérnök elbeszéléséből felfedeztem, hogy bánya-szaim lakásom alatt mintegy 170 méter mélységben termelik a szenet. Valami különös nyugtalanság vett erőt rajtam s

csendes óráimban, vagy álmatlan éjszakáimon át kirajzolódtak előttem a mélytitkú tárnák s gyakran hallani véltem a gépek zakatolását s a verejtékhúzó csákányok döngését a rózsafáim alatt, vagy a templomunk irányában. Végnélküli vívódásaimban mind erősebben tudatosult bennem, hogy az én népem, az én magyar népem fekete gyémántokat termel a Kárpátmedencében. Gyémántokat, sok-sok szenvedéssel és magyar gyásszal bevonva!

A mi fiaink tehát nemcsak azért jöttek, hogy lelkiük értéke csíszclódjék, hogy gyarapodjanak, emelkedjenek a hitben és tudásban, hanem azért is, hogy mi mélyüljünk népszerűtetünkben, hogy ha kell, a könnyeink hullásával mossuk le gyémánt lelkükről a szomorúságot, osszuk meg keresztteles életüket s szépítsük meg megtépázott álmaikat.

Testvéreim! Szent találkozó ez a pillanat, de egyben megható emlékezés is. Az ölelkezés boldog mámorában emlékezzünk azokra, akiknek áldott munkájából tevődik össze a mi ünnepszentelésünk. Emlékezzünk a mészköi sziklasírban pihenő Balázs Ferencre, ki magyar földön úttörője, magvetője volt a népfőiskolás gondolatnak, emlékezzünk rög alá hulló, nyugtalan lelkére a legalkalmasabb helyen, Dávid Ferenc templomában, hol féltve őrizzük, óvjuk és ápoljuk mély magyarságunk egy-Isten-hitét s emlékezzünk e nemzedékre, mely vértanúk nyomán kint a fronton és bent, a front mögött halált megvető, nagy csatában küzd az örök magyar és keresztény eszményekért. Emlékezzünk, de szakadatlan figyeljük a Mester parancsszavát, hátha ránk mosolyog az első rózsaszínű hajnal s az új világ roppant ígézetétől megmozdul a Kárpát-medence, hol sors-hajónk indulásra kész, hogy a mélységek útján elindulhasson a megtartó és megáldó egy igaz Isten felé.

Amen.

A keserű pohár.

Egyházi beszéd 1942. március 1-én.

Mondotta: **Vári Albert.**

Alapige: Máté 26. r. 39. v. „Jézus egy kissé előre mene, arcra borula, könnyörögvén mondván: Atyám, ha lehetséges, muljék el tőlem e pohár, mindazonáltal ne úgy legyen, amint én akarom, hanem mint te.“

A napokban az egyik helybeli laphan¹ „Krisztus személye és egyénisége“ cím alatt tudósítás jelent meg egy előadásról,

¹ Keleti Ujság 1942. febr. 28-iki sz.